

Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка
Кафедра струнно-смічкових інструментів

«ПОГОДЖУЮ»

Гарант освітньо-наукової програми,
проректор з науково-педагогічної діяльності
та інноваційного розвитку, професор

 Ю. СОКОЛОВСЬКИЙ

”_25_” червня_2021 року

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи, професор

М. КУШНІР

”_25_” червня_2021 року

«ПОГОДЖУЮ»

Декан факультету оркестрових інструментів,
доцент

 Т. ЛАЗУРКЕВИЧ

”_25_” червня_2021 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СПЕЦІАЛЬНИЙ КЛАС»**

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Ступінь вищої освіти	Магістр
Галузь знань	02 Культура і мистецтво
Спеціальність	025 Музичне мистецтво
Освітньо-наукова програма	Музичне мистецтво
Профілізація	«Альт»
Статус	Обов'язкова компонента циклу дисциплін науково-фахової підготовки (ОК 1.3)
Загальний обсяг	9 кредитів ЄКТС (270 годин)
Форма підсумкового контролю	Атестаційний екзамен
Термін викладання	1-3 семестри
Факультет	Оркестрових інструментів
Форма навчання	Денна, заочна

Львів 2021 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «СПЕЦІАЛЬНИЙ КЛАС» для профілізації «АЛТ» з галузі знань 02 «Культура і мистецтво» зі спеціальності 025 «Музичне мистецтво» оновлена, відповідно до освітньо-наукової програми «Музичне мистецтво» другого (магістерського) рівня вищої освіти, затвердженої Вченою Радою ЛНМА імені М. В. Лисенка від 26 травня 2021 року (Протокол № 1).

Розробник:

Далецький Юрій Стефанович – доцент кафедри струнно-смичкових інструментів ЛНМА імені М. В. Лисенка

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри струнно-смичкових інструментів

від ”_17_” _червня___ 2021 р., протокол № _11_.

Завідувач кафедри струнно-смичкових інструментів, заслужений діяч мистецтв України, професор

Ланюк Ю.Є.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Підготовка високопрофесійних фахівців, які володіють навичками виконавської діяльності у сфері альтового виконавства зокрема та музичного мистецтва загалом.

Основним завданням дисципліни є навчання студентів особливостям специфіки альтового виконавства та професійному застосуванню набутих ними знань і навичок у майбутній фаховій виконавській та педагогічній діяльності.

2. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКИМИ ПОВИНЕН ОВОЛОДІТИ ЗДОБУВАЧ

2.1 Загальні компетентності (ЗК)

ЗК2.Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми

ЗК3.Здатність використовувати інформаційні та комунікативні технології.

ЗК4.Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК5.Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК6.Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК7.Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК8.Здатність працювати у міжнародному контексті.

ЗК9.Здатність працювати автономно

ЗК10.Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

2.2 Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК1.Здатність створювати, реалізовувати і висловлювати свої власні художні концепції.

СК2.Усвідомлення процесів розвитку музичного мистецтва в історичному контексті у поєднанні з естетичними ідеями конкретного історичного періоду.

СК3.Здатність розробляти і реалізовувати творчі проекти по створенню / інтерпретації / аранжуванню та перекладу музики /.

СК4.Здатність інтерпретувати художні образи у музикознавчій / виконавській / диригентській / композиторській / педагогічній діяльності.

СК5.Здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації.

СК6.Здатність викладати спеціальні дисципліни в закладах освіти з урахуванням цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти.

СК7.Здатність аналізувати виконання музичних творів або оперних спектаклів, здійснювати порівняльний аналіз різних виконавських інтерпретацій, у тому числі з використанням можливостей радіо, телебачення, Інтернету.

СК8.Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність в закладах вищої освіти.

3. ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ (РН)

РН1.Володіти професійними навичками виконавської, творчої та науково-педагогічної діяльності.

РН2.Володіти навичками ансамблевого музикування в групах різних складів у концертно-виконавському та репетиційному процесах.

РН3.Визначати стильові і жанрові ознаки музичного твору та самостійно знаходити переконливі шляхи втілення музичного образу у виконавстві.

РН4.Професійно здійснювати аналіз музично-естетичних стилів та напрямків.

РН5.Вибудовувати концепцію та драматургію музичного твору у виконавській діяльності, створювати його індивідуальну художню інтерпретацію.

РН6.Володіти музично-аналітичними навичками жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору при створенні виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.

РН7.Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

РН8.Здійснювати викладання гри на інструменті / вокалу /диригування / музикознавчих дисциплін / композиції з

урахуванням потреб здобувача освіти, цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувача.

PH10. Володіти сучасними методами та засобами наукових досліджень у сфері музичного мистецтва, у тому числі, методами роботи з інформацією, методами аналізу даних.

4. РОЗПОДІЛ ДИСЦИПЛІНИ ЗА СЕМЕСТРАМИ, ГОДИНАМИ ТА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

НАЗВА НАВЧАЛЬН ОЇ ДИСЦИПЛ НИ	Розподіл за семестрами			Кількість кредитів ECTS	Кількість годин						Розподіл аудиторних годин на тиждень за семестрами			
	Екзамени	Заліки	Атестаційні екзамени		Загальний обсяг	Аудиторних			Самостійна робота (денна/заочна)	Семестри				
						Всього (денна/заочна)	у тому числі:			1	2	3	4	
	лекції	Індивідуальні (денна/заочна)	практичні				Кількість тижнів в семестрі							
	15	15	15		15									
Спеціальний клас	1,2	3	4	9	270	90/45	-	90/45	-	180/225	2	2	2	-

Розподіл годин та кредитів по курсах та семестрах

КУРС	СЕМЕСТРИ	Кількість кредитів ECTS	Загальний обсяг	Кількість годин				Самостійна робота (денна/заочна)
				Всього (денна/заочн	Аудиторних			
					лекційні	Індивідуальні (денна/заочна)	практичні	
I		6	180	60/30		60/30		120/150
	1	3	90	30/15		30/15		60/75
	2	3	90	30/15		30/15		60/75
II		3	90	30/15		30/15		60/75
	3	3	90	30/15		30/15		60/75

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Індивідуальні заняття

І курс

№	№ Теми	Тема	Кількість годин (денна/заочна)
1 семестр			
1	Тема 1	Твір великої форми (1 або 2-3 частини Концерту)	15/7
2	Тема 2	Й.С. Бах (2 частини з Сюїти)	15/8
Разом			30/15
2 семестр			
3	Тема 1	2 різнохарактерні твори Два віртуозних етюди	15/7
4	Тема 2	Твір українського композитора	15/8
Разом			30/15
Всього годин			60/30

ІІ курс

№	№ Теми	Тема	Кількість годин (денна/заочна)
3 семестр			
5	Тема 1	Віртуозний розгорнутий твір (Фантазія, Варіації тощо)	15/7
6	Тема 2	Твір великої форми (1ч. або 2-3 ч.)	15/8
Разом			30/15

Самостійна робота

I курс

№	№ Теми	Тема	Кількість годин
1 семестр			
1	Тема 1,2	Робота над інтонацією та якістю звукоутворення.	55/70
2	Підсумковий контроль (екзамен)		5/5
2 семестр			
3	Тема 1-4	Опрацювання твору великої форми. Знайомство з різноманітними інтерпретаціями .	55/70
4	Підсумковий контроль (екзамен)		5/5
Всього годин			120/150

II курс

№	№ Теми	Тема	Кількість годин (денна/заочна)
3 семестр			
5	Тема 1,2	Робота над втіленням художнього образу програмного репертуару.	45/60
6	Підсумковий контроль (залік)		5/5
4 семестр			
7	Підсумковий контроль (Атестаційний екзамен)		10/10
Всього годин			60/75

Послідовність проходження тематики змістовних модулів, а також обсяг творів та кількість годин практичних занять і самостійної роботи визначається викладачем довільно, у залежності від творчого потенціалу та індивідуальних особливостей розвитку кожного студента. Під час навчання викладач повинен враховувати й необхідність охоплення (у межах зазначених розділів) якомога більшої кількості творів різних за змістом, формою та жанрами.

До заліку та атестаційного екзамену допускаються студенти, які виконали семестрові вимоги.

Програма випускного атестаційного екзамену на здобуття ступеня «Магістр» складається з творів усіх стилів (бароко, віденська класика, романтична та сучасна музика) і включає:

1. Поліфонічний твір;
2. Твір великої форми;
3. Твір середньої форми;
4. Твір українського композитора.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сумарна шкала оцінювання здобувача з навчальної дисципліни

СУМА БАЛІВ ЗА ВСІ ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Шкала оцінювання здобувача з семестрового екзамену та поточного контролю

БАЛИ ЗА ВСІ ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ
45-50	A	відмінно
41-44	B	добре
37-40	C	
32-36	D	
30-31	E	задовільно
18-29	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-17	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.
2. Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності.
3. Методи контролю (самоконтролю, взаємоконтролю), корекції (самокорекції, взаємокорекції) за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.
4. Бінарні, інтегровані (універсальні) методи. *

* Жодна із запропонованих класифікацій не позбавлена недоліків. На практиці викладач з даної дисципліни інтегрує методи різних структур, утворюючи неординарні (універсальні) методи навчання, які забезпечують оптимальні шляхи досягнення навчальної і творчої мети.

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

1. Попередній контроль спрямований на виявлення знань, умінь і навичок студентів з творів, які будуть вивчатися.
2. Поточний контроль здійснюється під час практичних занять з метою перевірки засвоєння попереднього матеріалу і виявлення проблем опанування тими чи іншими навичками.
3. Тематичний контроль здійснюється періодично, після вивчення нової теми чи нового розділу і має на меті систематизацію знань та умінь студентів.
4. Підсумковий контроль проводиться в кінці семестру, а також після закінчення курсу на атестаційному екзамені.

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Література з проблем скрипкової та альтової педагогіки і виконавства

1. Александрова Л. В. Про структурні принципи музичної мови Б. Бартока // Сучасна музика. Вип. 1. Київ: Муз. Україна, 1973. С. 285– 334.
2. Гайдук М. Програма як носій актуальності в англійській оркестровій музиці доби модернізму: дипломна робота на здобуття освітньо-

кваліфікаційного рівня «Магістр» / Національна музична академія України імені П. І. Чайковського. Київ, 2018. 167 с.

3. Гнатів Н. В. Трансформація тематизму як фактор становлення індивідуального стилю в струнних квартетах Пауля Гіндеміта раннього періоду творчості // Київське музикознавство : зб. ст., Вип. 40. Київ, 2011. С. 45–54.
4. Городецький А. В. Kammermusik №5 Пауля Гіндеміта на шляху до формування індивідуального композиторського стилю // Музикознавчий універсум: зб. ст. Львів: ЛНМА ім. М. В. Лисенка, 2016. Вип. 38–39. С. 69–82.
5. Городецький А. В. Альтова мініатюра у творчості Ребекки Кларк // Київське музикознавство: зб. ст. Київ : КІМ ім. Р. М. Глієра, 2018. Вип. 57. С. 163–175.
6. Городецький А. В. Альтове мистецтво Англії першої половини ХХ ст. в іменах та фактах // Мистецтвознавчі записки: зб. ст. Київ: НАККіМ, 2016. Вип. 30. С. 106–114.
7. Городецький А. В. Концерт У. Уолтона для альту з оркестром – перший визначний альтовий концерт ХХ ст // Київське музикознавство: зб. ст. Київ : КІМ ім. Р. М. Глієра, 2017. Вип. 56. С. 193–202.
8. Єргієв І. Д. Артистичний універсум музиканта-інструменталіста кінця ХХ – початку ХХІ ст.: автореф. дис. ... д-ра мистецтвознавства : 17.00.03 «Музичне мистецтво» / Національна музична академія України імені П. І. Чайковського. Київ, 2016. 39 с.
9. Карапінка М. З. Альтова соло-соната ХХ ст. у національно-стильових та жанрових проєкціях // Молоде музикознавство : наукові збірки Львівської національної музичної академії імені

М. В. Лисенка, Вип. 16 / ред-упор. О. Тракало. Львів, СПОЛОМ, 2007. С. 97–107.

10. Карапінка М. З. Жанрова парадигма європейської сонати для альту і фортепіано XVIII–XX століть : автореф. дис. ... кандидата мистецтвознавства : 17.00.03 «Музичне мистецтво» / Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка. Львів, 2011. 16 с.
11. Карапінка М. З. Камерно-ансамблева альтова соната XX ст. у жанрово стилевих проєкціях // Вісник Прикарпатського університету: Мистецтвознавство, Вип. XII-XIII. Івано-Франківськ, 2008. С. 144–150.
12. Карапінка М. З. Камерно-ансамблева альтова соната у творчості французьких композиторів першої половини XX ст. // Камерно інструментальний ансамбль: історія і сучасність : наукові збірки Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка, Вип. 24, кн. 1 / ред-упор. Н. Дика. Львів, СПОЛОМ, 2010. С. 11–17.
13. Катрич О. Стиль музиканта-виконавця (теоретичні та естетичні аспекти). Дослідження. Дрогобич: Відродження, 2000. 100 с.
14. Косенко Г. Г. Темброва семантика альту у творчості харківських композиторів 1960 – 2000-х рр.: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 / Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. Харків, 2018. 19 с.
15. Купріяненко Е. Б. Альт у політембровому камерно-інструментальному ансамблі австро-німецької традиції (пізніє бароко – Й. Брамс) : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 «Музичне мистецтво» / Харківський державний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. Харків, 2010. 18 с.
16. Панчук М. Мистецький простір альтиста Юрія Далецького – Львів, 2021.

17. Семеняк Н. Виконавський апарат скрипаля як система / Н. Семеняк // Музичне виконавство. – К. : НАН України, 1999. – Вип.2. – С. 67-73.
18. Семеняк Н. Теоретичні основи скрипкового виконавства / Н. Семеняк // Музичне виконавство. – К. : НАН України, 1999. – С.113-124.
19. Стеценко В. Закономірності інтонування на скрипці / В. Стеценко. – К.: Музична Україна, 1977. – 62 с.
20. Стеценко В. Методика навчання гри на скрипці / В. Стеценко. – К.: Музична Україна, 1974. – 170 с.
21. Юр'єв О. Виразальні можливості скрипкових штрихів / О. Юр'єв. – К.: Музична Україна, 1974.– 114 с.
22. Forsyth C. Orchestration. London: Macmillan and Co, 1914. 566 pp.
23. Riley M. W. The history of the viola. Michigan: Vol. 1. Braun Brymfield, Ann Arbor, 1993. 396 p.
24. Tertis L. Cinderella no more. London: Peter Nevill, 1953. 118 p.
25. Tertis L. My viola and I. London: Elek, 1975. 184 p.
26. White J. An Antology of British Viola Players. Comus Edition, 1997. 259 p.
27. White J. Lionel Tertis. The first great virtuoso of the viola. Boydell Press, 2006. 408 p.
28. Williams M. D. Music for viola. Detroit: Information Coordinators, 1979. 362 p.
29. Zeyringer F. The problem of viola size. American Viola Society. 19 p.

Рекомендована література

БАЗОВА

Орієнтовний семестровий програмний репертуар
дисципліни «Спеціальний клас» (альт)

5 курс (ІХ – Х семестри)

Концерти

Б.Барток	Концерт
Г.Гаврилець	Концерт
В.-А. Моцарт	Концертна симфонія для скрипки і альту
П.Хіндеміт	Концертна музика № 5
Є.Станкович	Концерт
К.Пендерецький	Концерт
Г.Берліоз.	Симфонія «Гарольд в Італії»

Сонати, Сюїти, Варіації

І.С.Бах	Сюїти № 4, 5, 6
Л.Бакс	Соната
Е.Блох	Сюїта
Н.Паганіні	Соната
Й.Брамс	Соната Мі-бемоль мажор
А.Онеггер	Соната
Г.Гаврилець	Соната
П.Хіндеміт	Соната (1939)
Б.Мартіну	Соната
Р.Кларк	Соната
А.Щетинський	Соната
Б.Бріттен	Варіації

П'єси

Б.Бріттен	Елегія
Р.Воан-Вільямс	Романс
Д.Лігеті	Loop
Л.Беріо	Секвенція № 6
М.Брух	Романс
З.Кодаї	Адажіо
Є.Станкович	Гірська легенда
Ф.Брідж	Дві п'єси

ДОПОМІЖНА

Приклади тематичного матеріалу, рекомендованого кафедрою до написання магістерських робіт:

1. Принцип поєднання музичних засобів виразовості на прикладі творів для альтя.
2. Основи процесу навчання гри на альті.
3. Інтерпретація творів для альтя соло як вид концептуального мислення.
4. Полістилічні тенденції сучасної альтової музики.
5. Б.Барток. Концерт для альтя з оркестром – виконавські проблеми та інтерпретація.
6. Альтова творчість творчість П.Хіндеміта.
7. Особливості концептуального розвитку в Концерті Б.Бартока.
8. Педагогічні принципи З.О. Дашака.
9. З.Дашак – педагог і альтист.
10. Поняття драматургія в інструментальній музиці на прикладі творів для альтя і фортепіано.
11. Г.Берліоз. Симфонія «Гарольд в Італії» як зразок переплетення жанрів в романтичній музиці.
12. Виконавська творчість У. Прімроуза.
13. В.-А. Моцарт. «Симфонія–кончертанте». Виконавські проблеми та інтерпретація.